

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՃՆՈՐԳԱՅՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914 օգոստոս-1915 յուլիս) բաժնորգագրելն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻԿ: Ամսական բաժնորգագրելն է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Եւսմակ կամ դրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ ՏԱՐԻ
ԹԻՒՅԻ

1915 ՄԱՐՏ 24 ԴՆ.
(Հ.Տ. 1915 Մարտ 11)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրածունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւ կարծէ. 1 զլխագիրը 2 սանդիւ: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԿՈՎԿԱՍՍԻ
ՀԱՅ ԿԱՄԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԷ
COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքա-հայաստանի մէջ կըսուող հայ կամաւոր զինուորներուն օգնելու նպատակով՝ Մարտէյի մէջ կազմուած է « Կովկասի հայ կամաւորներուն նպաստող կոմիտէ » մը հետեւեալ անձերէն.

- Առեւտրական՝ Մկրտիչ փորթուգալեան.
- Առեւտրական՝ Գարեգին Բոլմանեան.
- Գանձապահ՝ Գարեգին Շահլամեան.
- Խորհրդակցականներ՝ Թովհանէս Սահաթեան, Թովհանէս Պալթաեան, Թովհանէս Կիւլեւեքեան, Արշակ Թորոսեան.
- Թղթակցութիւններ պետք է զրկել Արմենիայի խմբագրութեան, ինչպէս նաև բոլոր նուէրներ Արմենիայի միջոցով կամ ուղղակի գնել. Զապահի հասցէին (K. Chahlamian, Rue Longue des Capucins, N° 18, Marseille):

Կոմիտէի նպատակը պիտի ըլլայ Մարտէյի և Արտասահմանի բոլոր հայ գաղութներու մէջ նպաստներ հաւաքել և զրկել Թիւրքիայի նոյն նշանակութեամբ կազմուած Ազգային Բիւրոյին:

Երբ կովկասի մէջ խմբուած հայ կամաւորներ կերթան իրենց անշարժութեամբ զոհել Թիւրքա-հայաստանի ազատութեան Ս. Գործին, արտասահման գտնուող հայեր պիտի կրնան այնչափ անսիրտ ու անտարբեր մնալ որ գէթ իրենց գանձէն մաս մը չնուիրեն այդ գործին իրենք ալ մասնակցած լինելու համար:

Ով որ հայ է, ով որ մարդ է և կը զգայ, թող փութայ իր նպաստը հասցունելու:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչ տեսակ կառավարութիւն պետք է ունենայ ապագայ Հայաստանը. — Նամակ մմերիկայի Մայքել-Նաճանգեթին (Ֆրէզիո). — Ամերիկացիների նպաստող կովկասի Հայ կամաւորներին. — Կեանքը. — Ռուս զօրաբանակը Թիւրքա-հայաստանի մէջ. — Տարտակի ուժեղութեամբ. — Զմիռնի ուժեղութեամբ. — Ռուս նաւատորմը Վոսթոքի մօտ. — Թիւրքական վայրագութիւններ Առաջատակային մէջ. — Տեղական. — Թիւրքական լուրեր. — Համաբնութեամբ պատերազմը. — Օրացոյց. — Ծանուցումներ:

ԻՆՉ ՏԵՍՈՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԵՏԻՆ ԵՒ ՈՒՆԵՆՍՅ
ԱՊՈՒՄՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Ներկայ տագնապալից օրերուն՝ մանաւանդ ապագայի յոյսերով օրօրուող Հայուն համար կարեւոր է դիտել ինչ տեսակ կառավարութիւն պետք է ունենայ ապագայ Հայաստանը, եթէ (այստեղ խոշոր եթէ մը անհրաժեշտ է) մեզի ալ պղտիկ չնորհ մը ընեն պետութիւնները, քանի որ այս անգամ « Թըղթերով » չէ որ կը ներկայանանք, այլ՝ իրիմեան Հայրիկի ըսածին պէս՝ « երկաթէ շերտերով », այսինքն գեկնով:

Ապագայ Հայաստանի կառավարական դրութեան մասին, նկատի առնելով մեզ չընդադատող ազգերն ու մեր միջավայրը, կը ներկայացնեմ հոս իմ անձնական (1) կարծիքս, որ գոհացում կրնայ տալ թէ՛ մեզ՝ Հայերու, և թէ՛ մեզի հետ ապրող զանազան ցեղերու և ազգութիւններու:

Ես կը կարծեմ թէ Հայերն իրենց ազգային անկախութիւնը պահանջելով հանդերձ՝ բոլորովին զատ թագաւոր մը խնդրելու ետեւէ չեն, այլ գոհ կը մնան ազատ իշխանի մը հովանաւորութեան տակ ապրելով, ինչպէս իբրեւանցիներն ու Սամոսթիները, միայն թէ ԱԶԱՏ ըլլան և թիւրք կառավարութեան արիւնքտ:

(1) Բարդութիւններու տեղի չտալու համար, կը շեշտեմ « անձնական » բառին վրայ:

ճիւղներէն փրկուին վերջնականապէս:

Ով պէտք է ըլլայ այս իշխանը: Այս իշխանը պէտք է ըլլայ Եւրոպացի մը, ընտրուած դաշնակից պետութիւններէն, այսինքն Ֆրանսայէ, Անգլիայէ և Ռուսիայէ, որոնք Հայաստանի վերին հսկողութիւնը պիտի յանձնեն Ռուսիայի, քանի որ Ֆրանսա պիտի գրաւէ Սուրիան, իսկ Անգլիա՝ ամբողջ Միջագետքը, մինչև Պարսից ծոց:

Իշխանը, Հանրապետութեան մը նախագահին նման, հինգ կամ եօթը տարուան համար պէտք է ընտրուի, վերընտրուելու իրաւունքով:

Երկրը պէտք է կառավարուի Սահմանադրական կառավարութեան մը ձևին տակ: Հայաստանի մէջ ապրող ֆուրքեր, Թուրքեր ու Զէրքեաներ՝ Հայոց հետ համահաւասար իրաւունքներ պէտք է վայելեն և իրենց ներկայացուցիչներն ունենան Հայկական Ազգային Երեսփոխանական Ժողովին մէջ, ինչպէս նաև կառավարական միւս ժողովներուն մէջ:

Երեսփոխանական ընտրութիւններու համար տեղային ժողովրդեան թուին նայելու չէ, այլ երկրին մէջ գաւառական վարչական նոր բաժանումներ կազմելով՝ իւրաքանչիւր ազգի բնակչութեան պատմական, տնտեսական և քաղաքական գիտակցութեան ինչպէս նաև վճարուած կալուածական տուրքին քանակին համեմատութեամբ ըլլալու է: Այս արդիւնքին հասնելու համար նախ՝ տարիներէ ի վեր առկա մնացած կալուածական խնդիրը լուծելու է, Յետոյ՝ քանակի մասին ի վեր օտարութեան մէջ գտնուող տեղացի Հայերը բնիկ սեպելով՝ նոր մարդահամար մը կազմելու է, քանի որ համիտեան բռնութիւններու և կոտորածներու երեսէն փախած հեռացած են անոնք:

Ոստիկանութիւնը կազմուելու է խառն տարրերէ և գրեւ-կարգալից ուղղող դասակարգէ: Իսկ ոստիկանական բարձր պաշտօնեաները պէտք են ըլլալ Ռուս:

Կառավարութեան պաշտօնական լեզուն պէտք է ըլլայ ՀԱՅԵՐԷՆԸ:

Ռուսերէնով միայն. բայց տեղական պէտքերու համաձայն կարելի է միւս լեզուներն ալ գործածել միմիայն դատարաններէն համար, որպէս զի մեր դրացի տարրերուն ալ դիւրութիւն ընծայուի: Քաղաքներէն չի կրնար պաշտօնական լեզու գառնալ, քանի որ գիր և դրականութիւն չունի:

Զինուորական կրթութիւնը յանձնելու է Ռուս սպաներու: Ամէն քաղաքացի՝ անխորժ երբ քանակէկ տարեկան է, պարտաւոր է երեք տարի ծառայել բանակին:

Հայերն իրենց առեւտրական բոլոր յարաբերութիւնները խզելու են ոչ-Դաշնակից պետութիւններու հետ, և մի միայն Ռուսական, Ֆրանսական և անգլիական ապրանք գործածելու են: Հայաստան պէտք է ըլլայ Դաշնակից պետութիւններու արեւելեան շուկան: Ազգային դրամով երկրին մէջ բացուելու են հայկական գործարաններ և առեւտրական տուններ:

Ռուս կառավարութիւնը՝ Հայոց համար ընելիք զոհողութեանց փոխարէն՝ նիւթապէս ու բարոյապէս վարձատրուելու իրաւունք ունի: արդ՝ մաքուային դրութիւնը կապուել է մայր կայսրութեան հետ, որ է Ռուսիան. իսկ պատերազմի ժամանակ՝ հայ բանակին օգնութեան հասնելու է Ռուս զօրքին: Ասանցմէ զտո՝ Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ կոթող մը կանգնելու են Հայերը, Ռուս ազատարար կայսրութեան յիշատակն յաւերժացնելու համար: Հայոց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ ալ պատարագի ժամանակ, մշտնջենական կերպով յիշելու է Նիկողայոս Բ. ազատարար կայսեր անունը:

Փարիզ.
Կ. Յ. ԲԱՍՄԱԶԵԱՆ

Ն Ա Մ Ա Կ
ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԻԱՅՆԱԼ-ՆԱԶԱՆԻՆԵՐԷՆ

Ֆրէզիո, 25 փետր. 1915

Ամսէ մը ի վեր է որ Ամերիկահայութիւն սկսած է շարժիլ և ամէն քաղաքներէ մէջ ալ կը կազմակերպւին հրապարակային ժողովներ դրամ

հանգանակելու և կովկաս ղրկելու համար, Ներկայիս Ամերիկայի մէջ կան 3.4 դրամահաւաք մարմիններ. Ա. Դաշնակցութիւն, Բ. Միջկուսակցային համերաշխութիւն որուն միացած են հին և նոր Հնչակեաններ, Ռամկավարներ, կղերականութիւն և աղայութիւն. Գ. հայ Բարեգործական ընդհ. միութիւն:

Դաշնակցութեան գործունէութիւնը վերջիս մարմիններու էն արդիւնաւորն է: Միջկուսակցային համերաշխութեան խզումից անմիջապէս յետոյ, Դաշնակցութիւն առանց վհատելու հրապարակ հանեց իր գործիչներ հանգանակութիւն սկսելու համար: Ուրախ ենք տեսնելով որ 4.5 շաբաթեան մէջ Դաշնակցութիւն կրցաւ հանգանակել մօտ 70.000 տղար, ի բայ առեալ այն քաղաքներ որոնք թէև անոնց գործիչներին նախաձեռնութեամբ հանգանակած են, բայց «Հայրենիք» ի միջոցաւ չեն ղրկել: Աղբային Բիւրօ ին, այլ իրենք ուղղակի ղրկել են:

Իսկ Միջկուսակցային համերաշխութիւն, հակառակ իր մեծաշփոթ աղմուկին և եկեղեցական մարմիններին, չկրցաւ դէմ մինչ հիմայ պատկել իրեն վրայ դրուած յոյսերը: Շատեր կը զարմանան որ մի կուսակցութիւն աւելի յաջող է գործս եկած քան միջկուսակցային համերաշխութիւնը որ իր մէջ ունի 3 քաղաքական կուսակցութիւն, եւ կեղեցականութիւն և աղայութիւն: Պատճառը շատ պարզ է, որովհետև Դաշնակցութիւն հրապարակաւ կը խոստանայ ժողովրդին իրեն տուած դրամի 100ին 10ը կովկաս ղրկել: Աղբային Բիւրօ ին, մինչ անգին Միջկուսակցական համերաշխութիւնը մութ հաշիւներով կը խոստանայ 100ին 25ը միայն կովկաս ղրկել: Իսկ մնացածը ուր, այդ Աստուած գիտէ երկնքին մէջ, իսկ երկրի վերայ՝ իր փոխանորդը Մուշեղ եպիսկոպոս: Բնական էր որ այս յայտնի պատճառներով անոնք չպիտի կրնային յաջողիլ: Եթէ անոնք այս մութ հաշիւներով հրապարակ չը գային, վստահ կարելի էր ըսել որ անոնք աւելի կը յաջողէին: Ուրեմն իրենց այս ընթացքով ոտնակոխ ըրին աղբի ներկայ սահադրական պահանջն ու շահերը, միայն ու միայն իրենց ետի և մութ հաշիւներով մէջ յաջողութեամբ: Մեզք որ մեր եկեղեցականներ ժողովրդի անաչառ հովիւ ըլլալէ դադրած՝ այս կամ այն կուսակցութեան քողին տակ՝ կուսակցութիւնները իրար դէմ կը գրգռեն և ապա սոյն կը ջլատեն հայու այս նուիրական օրերը:

Փաստեր և գործեր նկատի առած, վստահաբար կարելի է ըսել որ Դաշնակցութեան ձեռնարկած հանգա-

նակութիւնը շուտով 100.000 տղարի կը հասնի և թերեւ կրկնը լինի միւս բոլոր հատուածներու հանգանակած գումարին եթէ երբէք վերջիններս նախաձեռնող գաւեր չարեն և սօփայի չդիմեն:

Պաշտօն ԽԱՉԿՈՒՆՅ

Յ. Գ. Սան Ֆրանչիսկոյի Աշխարհանդէսի բացումը տեղի ունեցաւ փետր. 20ի շաբաթ օր: Առաջին օրը Աշխարհանդէսի վայրը դացած էին 300.000 հոգի, հակառակ պատեւ, բազմիկ երկիրներէ գէշ գրութեան, մինչդեռ 1904ի Սթ. Լուիսի Աշխարհանդէսի բացման օրը՝ միայն 187.000 հոգի գացած էին փետր. վար 19ի ուրբաթ օր Ֆրէզնօ եկան Արեւելքի նահանգներէն 500ի չափ ֆալիֆոռնիոյ պուրջ սպառող ընկերութեանց գործակառարներ իրենց ընտանիքներով: Ֆրէզնօն ի պատիւ անոնց տուաւ ճաշատեղան և ապա պարահանդէս մը որուն կը մասնակցէր Ֆրէզնօի ժողովուրդը անխտրաբար:

ՆՈՅՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԱՅԵՐԻ ՆՊԱՍՏԸ ԿՈՒԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՌՈՐՆԵՐԻՆ

Ուրախութեամբ կը տեսնենք որ Ամերիկայի Հայերը, որոնք մեծաւ մասով թեմալ հայաստանցի գաղթականներ են և իբրեւ հայաստանցի իրենց կաշիքի վրայ դրացած են Հայրենիքի ցուրտը և հեռակայէն աւելի լուր կը մըռնեն անոր պէտքերը, աւատաձեռն նուիրատուութիւններով կը քաջաբերեն կովկասի Հայ կամաւորները, իրենց կեանքն ու արիւնը թիւրքահայաստանի ազատութեան Ս. Գործին նուիրած այդ զիւցաղները:

Մեզ հասած «Հայրենիք» ի վերջին թուին (փետր. 27) մէջ կը տեսնենք որ միայն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հաւաքած է արգէն Ամերիկայի մէջ 72.492 տղար և 7 սէնդ, որ մեր Ֆրանսական դրամով կընէ դրեթէ 362.465 Ֆրանգ: «Դաշնակցութիւն» էն զատ, ինչպէս յայտնի է ընթերցողներին, «Աղբային պաշտպանութեան» անունով յանձնախումբ մ'ալ կայ զանազան հոսանքներէ կազմուած որ կամաւորներին անունով Հանգանակութիւն կը կատարէ Ամերիկայի մէջ և թէև իր ձեռնարկը ինչ ինչ պատճառներով չկրցաւ Դաշնակցութեան յաջողութիւնն ունենալ, բայց կը զուարթ մ'ալ ան հանգանակած է կան նաև մասնակի կատարուած հանգանակութիւններ որոնք ուղղակի թիֆլիսի «Աղբային Բիւրօ» ին ղրկուած են և կամ Էլմիսթին վէճ. Կաթողիկոսին որի հովանաւորութիւնը կը վայելէ «Աղբային Բիւրօ»-ն: Մինչև այժմ

այս նպատակով Ամերիկայի Հայերին մէջ հանգանակութեան համագործակցութիւնը կէս միլիոն Ֆրանգը կանցնի արգէն: Ինչ սրտատրոփ յուզումով մը կը կարգայ մարդ Ամերիկայի հանգանակութեան հանդէսների նկարագրութիւնները. կրնենք և օրիորդներ իրենց մնացած միակ հարստութիւնն եղող մէկ երկու կտոր զարդեղէնները կը տանին հանգանակութեան սեղանին վրայ նուէր կը մատուցանեն, վաճառուելու և արգէնները կովկասի Հայ կամաւորներին ղրկուելու համար: Եւ երբ Ամերիկայի այսպիսի Հայահիններ ունի իր մէջ, զարմանալի չէ որ միլիոնաւոր Ֆրանգներ կը գոյնանային մեր բազմաշարժար հայրենիքի ազատութեան, մեր ազգային ամէնէն նուիրական և ամէնէն սուրբ գործին համար:

ԿԵԱՆՔԸ

Աշխարհ սղանդանոց մը դարձած է. անդորը պիտի մեռնի, զօրաւորին է կեանքը: Այլ դաշան ու ձորը չնաշխարհիկ տեղեր չեն երևիր, այլ ճակատավայրեր, ուր ահագին կռիւներ կը մղուին անթիւ էակներու միջև: Ամէն մարդ ստեղծած մէջ է. ուր որ գաւառ, նոյն երկայթը կը տեսնուի, նոյն սոսկալի կռիւը համատարած և անպար. ախ մը հող չի կայ, ոչ ալ քար մը որ արիւնով ներկուած չըլլայ և դիակներով ծածկուած: Հարիւր հազարներ մէկ ժամու մէջ կիշնան և մարդը անգիտակ, այդ դիակներու արտադրած տաքութիւնէն զինովցած, կը խնդայ, բայց գիտէ թէ հայրենիքը ազադային ազատ պիտի լինի:

Հայն ալ իր բամբին ինկածը այս ու այն միջոցով կը կատարէ կռուելով թուրքին դէմ կովկասի սահմանին վրայ, Ռուսիայի Զարի ազատարար րանակին միանալով: Հայուն համար պատերազմի փողը կեանքի առաջին օրէն հնչած է. Հայը իր ազատութեան համար անթիւ զոհեր տուած է արգէն, այժմ վերջին կոչն է «Մահ կամ ազատութիւն»: Ներկայ պատահութեան հանգէպ անգամ մը ևս ստեղծ ենք ամէն գնով մինչև որ մեր նպատակին հասնինք: Ինչպէս կը կարգանք Ս. Վեհիկայի մէջ, անգութ թիւրքն ու թիւրք վերսկընած են իրենց խաղը, հայ եղբայրները կը մորթեն, աղջիկներ և կիներ կը բռնաբարեն, մանկիկներ սուինի ծայրը կանցունեն և իրենց գործած վայրենութեան վրայ կը ժպտին. ո՛վ չի կատարի երբ կը կարգայ այս տեսակ սպառնալի և արիւնոտ եղելութիւններ: Մենք Եւրոպա գտնուած Հայերս հեռուէն կը գիտենք այս ամէնը. բայց մեր կողմէ կատարելով իրենց աչքերով

կը տեսնեն և սգի ի բռն կաշխատին հայ հայրենիքի ազատագրման համար: Ուստի մենք ալ ցոյց տանք արարատ աշխարհին որ մենք Հայ ենք և Հայ ազգի կողմէնք. նուիրենք մեր կարեաց համեմատ մեր չնչին նուէրներն անգամ մը ևս որոնք մեր ազգի համար այս տեսակ փափուկ պարագայի մէջ մեծ դեր պիտի կատարեն: Աղբեր պիտի աղբին իրենց արեան իւրացուցած ու ժողով. նոյնն է Հայուն համար ևս:

Սուրէն Ա.ՂԱՄԵԱՆ

Ստի-Պէլ-Ապպէս
1 մարտ 1915

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԸ ԹԻՐԻԲԱՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադ, 18 մարտ
Մարտ 15ին, ծովեզերքի մեր զօրքերը տիրեցին Արխաւ գիւղին և գրաւեցին Արխաւ գետակի աղբիւնայէն և Արաւանուշի և Օլթիի գծին վրայ թիւրքերը ուժգին կերպով յետ մղուած են:

Պետրոգրադ, 20 մարտ
Ճորտի երկրամասին մէջ Ռուսերի անդադար յառաջխաղացումէն ստիպուած, թիւրքերը խոփան կորսնցունելէ և Արգունէն հեռանալէ յետոյ՝ իրենց պարէնուորման կեդրոն ընտրած էին Արխաւի նաւա. հանգիստը որ խոփան հարաւակողմէն 20 հազարամէդը հեռուն է: Երէկ չէ առջի օր շարք մը կռիւներէ յետոյ, Ռուսերը գրաւեցին այդ նաւահանգիստը որով թշնամին պարտաւորուցին ալ աւելի դէպի հարաւ երթալով նոր կեդրոն մը հաստատուելու: Այս կերպով, Պոթոմի երկրամասի վերագրուումէն յետոյ, Ռուսերը հեռացան աւելի կը յառաջանան Սև Ծովի եզերքի մասին: Լազիսթանի մէջ և շուտով պիտի ընտրուին թիւրքերին բոլորովին քաշուի Օլթիի երկրամասէն, վախճալով որ իրենց նահանջի ճանքան կը կըտրուի: Ռուսերի այս յառաջխաղացումը թիւրքերը պիտի զրկէ նաև Էրզրում ազգամթերք և պարէն ղրկելու միջոցներէն:

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌԻԲԱԿՈՐՈՒՄԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն մարտ 17ին. «Արմենիերը վերջնալ շատ մը նաւեր այս գիւղեր երեք մարտանաւերի պաշտպանութեան տակ, որոնց մէ մին էր ռուսական «Ալբադո» ռաւանար, թափանցեցին ներուցին: Ինչ մէջ ուր բաւական թուով ահաններ վերաւցին որոնք նաւատորմի շարժումներին դժուարութիւն կը պատճառէին: Թիւրքական մարտկոցները ատոնց վրայ ուղղեցին սուտիկ կրակ մը որին ուժգին կերպով պատասխանեցին դաշնակից յաժա. նաւերը, կռուի միջոցին հակաթորփիլանաւ մը թեթեւ կերպով վնասուեցաւ:

Ինչ ինչ տեղեկութիւններէ հա-
մաձայն՝ այժմ Տարտանէլի մէջ և
Մարմարաի ծովի երկու եզերքնե-
րին վրայ 180.000ի չափ թիւրք
զօրք կ'այ եղեր։ Ասոնցմէ 40.000ը
կ'ալիպուլի թերակղզիին մէջ, 30.000ը
եւրոպական թիւրքիաի մէջ և մնա-
ցածն ալ նեղուցներէ ասիական ե-
զերքին վրայ սփռուած են եղեր։
Կիմացուի թէ թիւրքերը թըն-
դանօթներ կը զետեղեն մայրաքա-
ղաքին մօտակայ բարձունքը, եւրո-
պական և ասիական ծովեզրներին
վրայ։ »

— Թէնէտոսէն Հոռոմի «Ճիօրնալէ տ'իտալիա» լրագրին տրուած հեռագիր մը կիմացնէ որ Տարտանէլի ռաբակոման առաջին օրը թիւրքերէն 20 սպայ և 300 զօրք սպաննուած է. իսկ երկրորդ օրը 1.000ի չափ մարդ մեռած է որոնց մէջ է և Տարտանէլի գերմանացի հրամանատարը Ֆօն Ֆլօք, 8 գերմանացի ըսպայներ թաղուած մնացած են ամբողջի մը փրատակներին տակ, կըսէի թէ վիհէլմ կայսրը հեռագրով հրամայեց է «կէօպէն» և «Պրէսլա»ի հրամանատարներին որ իրենց նաւեր չյանձնեն, այլ օդը հանեն ի հարկին, այդպիսի հրամաններ տըրւեր են նաև այն 24 գերմանական նաւերին համար որոնք թիւրքական ջուրերին մէջ կը գտնուին:

Կերևի թէ թիւրքական նոր մայ-
րաքաղաքը պիտի լինի այժմ Գո-
նիա, Գերմանացիները ահաններ
դրեր են Հայտար փաշաի կեդրոնա-
կան կայարանին տակ, այնպէս որ
կարենան զայն օգը հանել դաշնակից
նաւատորմի հոն հասած բոլորին:

Նախ
մեր
տոյ,
յա-
սին՝
ըս-
քաշ-
լ որ
ըս-
ղա-
նաւ
բէն

Աթէնք, 19 մարտ
Թէնէտտէն եկած լուրերը կի-
մացունեն որ առաւօտեան ժամը 8ին
գաշնակիցների նաւերը մօտան նե-
ղուցներին մէջ, Աւջիէն կերթային
«Գոսին-Լիլդապէթ», «Օսէան», «Ին-
Քլէքսիպլը», «Ալամէմնոն», «Լորտ-
նէլսոն». անգլիական ուրիշ Տինգ նա-
ւեր ալ անոնց ետեւէն կերթային. յե-
տոյ ֆրանսական նաւերը՝ «Կօլուա»,
«Սիւֆրէն», «Պոմպէ» և «Շարլը-
մանկոն»։ Օգր շատ յաւ էր, կը լըս-

Էի թնդահոթների գոռումը որոնք
 Սարոսի ծավածոցէն անուղղակի նը-
 շանառութեամբ կը ուժակոծեն Քի-
 լիտ Պահրը։ Նեղուցների բերանը
 կեցող նաւերը իրենց թնդանոթներ
 կարծակին Տարտանոսի և Քիլիտ
 Պահրի վրայ։ Նաւերը կարգով շար-
 ւած են Գումգալէէն մինչև Քասան-
 գինա։ Կը յառաջանան մինչև Գա-
 վաֆունիս ուր կրակ կը բանան և օգը
 կը հանեն Տարտանէլ քաղաքի ստո-
 բոսը զետեղուած վառօդարանը սրի
 վրայ նոյնպէս ուռմբեր ինկած էին։

Զրմէնիբրի, Գիւլիա-Պահրի և Եւլ-
աղզ-Թապիւրի ամրոցները ուժգին
կերպով պատասխանեցին Ռուսները
կիլինան նաւերի շուրջը, մի քանին
միայն նաւերին վրայ: Շուգնաւներէ
մին իրիզախոց դէպի Տարտանէլ. ուժ-
գին կերպով ուժակոծուեցաւ և պար-

տաւորուեցաւ յետ քաջուիւ, Յրան-
սական շոգենաւ մը, որի անունը
յայտնի չէ, մի քանի տեղէ վնասուե-
ցաւ Ռումբ մը ինկաւ «Ինֆլէք-
սիպլ»ի վրայ և պայթելով վիրաւո-
րեց շատերը որոնք հիւանդանոց-շո-
գենաւը փոխադրուեցան, Տարտանէ,
լի քաղաքը բոցերի մէջ է, յամը
Յին ամէն բան վերջացած էր, Գոր-
ծողութիւնը պիտի վերսկսի գիշերը,
Ընդհանուր առմամբ, ամբողջներէն
շատերը մեծ վնասներ կրած են:

— Ֆրանսական ծովային նախա-
բարությունը մարտ 19 թվում հե-
տեկալ պաշտօնական զեկոյցը հա-
ղորդած է լրագրիներին: «Մարտ
18ին, Տարտանէլի մէջ գործու-
թիւնների միջոցին, դաշնակիցների
նաւային ուժերը խիստ սաստիկ թըն-
դանթածագութեան ենթարկուեցան
և ներդուցին մէջ ծկուն ականքների
բաղիտեցան:

Ֆրանսական և անգլիական զրա-
հաւորները ուժգին կերպով ուժա-
կոծեցին Քիլիս Պահրի, Չանազ
Գալէսիի, Սուան-Տէրէի, Տարտանու-
սի և Բէֆէս հրումանի ամրոցնե-
րը. այդ օրի կուռի միջոցին ձեռք
բերուած արգիւնքները զգալի կո-
րուստներ արժեցին. «Պուլէ» ըն-
կըզմուեցաւ աւանի մը պայթումին
հետեանքով. «կօլու» առ այժմ
կռուելու վիճակի մէջ չէ, թշնամիի
կրակին պատճառած վնասներին հե-
տեանքով. Անգլիական նաւատորմն
ալ նոյնպէս վնասներ ունեցաւ. իր
զրահաւորներէ երկուքը ընկզմուե-
ցան ահանների բաղկուելով. Այդ
կորուստներ, որչափ ալ ցաւալի լի-
նին, գործողութիւններին ընթացքը
չպիտի կասեցունեն:

«Պուվէ»ի պատահարին լուրը հա-
սածին պէս, ծովային նախարարը
իսկայն հեռագրեց «Սերի Դ.» մար-
տահաւին որ Սերիւի ծովեզերքը
կը զանախ, երթալ «Պուվէ»ի տեղը
բռնել: «Պուվէ»ի նաւատորնների վի-
ճակին վրայ տեղեկութիւններ դեռ
են հասած մեզ. մի քանի զեկայցնե-
րի համեմատ կարելի է հաստատել
թէ նաւագների մէկ մասը, որոնց
թիւը չէ կարելի ճշգրել, ազատուած
է:»

— Սեզլիաի ծովային նախարար-
ութեան մօտ 20-ին հաղորդած
պաշտօնական ընդարձակ զեկոյցէն
վր. քաղենք միայն հետեւալ հառ-
աւածները .

« Տարաանէկէն մէջ նեղուցին ներ-
քը տաար օրի չափ ականներէ վեր-
ցուիլէն յետոյ, անդլիական և ֆրան-
սական նաւատորմերը երէկ առաւօտ
նեղհանուր յարձակում մը ըրին կիր-
ի մօրոցներէն վրայ. . . . (Այս-
տեղ կը պատմուին մարտանաւերի
արծուութիւնները և 3 հափ ըն-
դրմուին ու մէկին ալ — Gaulois —
նասուիլը)

Ռմբակոծութիւնն ու ականներ
երցուելը դադարեցան դիշերը: Ան-
արեւի է դեռ ճշդել թիւրքական
մարտները կրամ փնտնելին չափո՛՛

որոնք ենթարկուեցան շատ հզօր ոյ-
ժերի ուղղակի և երկարատև կրա-
ւին, Զրահաւորները ընկղմուեցան
այնպիսի կէտերի վրայ ուրկէ վեր-
ցուած էին հաստատուն ականները.
բայց նեղուցների հոտանքները հոն
քշեր բերեր էին ծփուն ականներ,
վտանդ մ'է այդ որի դէմ պէտք է
որ մասնաւոր կերպով մը զգուշու-
թիւններ ձեռք առնենք:

«Գուին» և «Իմրէզդէպլ» զրահաւորները Անդլիական զրկուեցան կորստաճներին տեղը բռնելու համար այնպէս որ անդլիական նաւատորմը նախնական ուժին վերածուած պիտի լինի Տարտանէլի մէջ:»

— Ֆրանսական «Կոլուս» մար-
տանաւը որ դորբիլէ մը ֆլամաուած
էր Տարտանէլի մէջ, իր միջոցներով
բաւական շտկուեր է այնպէս որ պի-
տի կրնայ Մալթա դալ և հոն քիչ
ժամանակի մէջ վերանորոգուելէ յե-
տոյ դարձեալ Տարտանէլ պիտի եր-
թայ:

— Ձեռնհաստ անձներէ զորջերս ըստացուած տեղեկութիւններին նայելով, դաշնակից նաւատորմներին Տարտանէլի մէջ կատարած գործողութիւնները շատ յաջող արդիւնքներ ունեցած են, այնպէս որ եթէ օդերը ներքն, հազիւ մի քանի շաբաթ պիտի տևէ որ դաշնակից նաւատորմերը կարենան խարխախ նետել Ոսկիզջիւրի մէջ, նաւատորմներին կրած վրնասը ձեռք բերուած արդիւնքներին համեմատութեամբ շատ մեծ բան մը է։ Սրդէն ոչ ոքի մտքէն կրնար անցնիլ թէ կարելի է առանց զոհողութեան անցնիլ Տարտանէլի նեղուցներէն և տիրել Կալոյսին։

Գործողութիւններն աւելի գիւրացունելու համար, Տարտանէլի նիշուցի զբաւած տեղերի ծովզըները զօրքեր ցամաք պիտի հանուին, թէ՛ ցամաքէն և թէ՛ ծովէն գործակցու թեամբ յառաջանալու համար Կ.պօլսի վրայ: Արդէն Փրանսական զօրաբանակներ կազմ և պատրաստ կը գտնուին այդ նպատակի համար:

ՀՄԻՌՆԻ ՌՄԲԱԿՈՐՈՒՄԸ

ԱՅԼԵՔԷՆ Հեռագրած են մարտ 16ին.
Իրազեկ աղբիւրէ Հեռեկեալ մանրամաս
տեղեկութիւններն առնուած են այն զոր
ձողութիւնների վրայ որ դաշնակից նաւա-
որոյն կատարեց Զմիւռնի դէմ: «Փետրվար
23ին Ն. Ց. մարտ 5) անգլիֆրանսական
աւաւարածինը որ 3 զրահաւորներէ կը
պահպանար մի քանի տափառաներով մէկ-
տեղ, մարապոնցե Ս.յի Երկրիտաի մօտ ծո-
ւելիզին, մարապոնցեներն ու արտաքին ամրո-
ւը: Ռմարակոմութիւնը տակց մինչև փետր.
24. ամրոցը կը դիմանար ինչպէս նաև
զէպներին ետև ծածկուած մարտկոցները:

« Փետրվար 24ին, վաղիկն ներկայացու-
իլը Ալեքերկաի ընդհանուր հիւպատոսին
ետ մեկտեղ եկաւ ծովակալին շողենաւը
ր վուրլաի նաւակայքը կեցած էր: Ծո-
ակալը Զմիռնի յանձնաւիլը պահանջեր է
ղեր որի համար 24 ժամի պայմանաժամ
ա առւեր և յետոյ 48ի բարձրացուցեր է
ղեր: Թէ ինչ է եղած հետևանքը, յայտ-
ի չէ: «Սի. Գրէն»ը վերսկսեց ուրակու-
իլ:»

Դժոյն տեղէն 1715ն տրուած հեռաշիր մը կըլտէ թէ առժամանակեայ դադար մը տրուած է Զմիռնի ոմրակոծութեան զոր-ծուղութիւններին: Թիւրքերն ապէ՛կ կող-տունին նորոգելու համար իրենց մարտկոցն էրի և ամրոցների վնասուած տեղերը:

ԱՇէնք, 19 մարտ
Միտիւնէն (Միտիւի կղզի) եկած հե-
ռագրիւնները կիմայունեն որ Զմիւնի ծո-
վեցերքին և ծովախորշէ մարտկոյնիերին
մեծ օգնութիւններ հասեր են եղել և թէ-
ամրոցների նորոգութիւնը կը շարունակ-
ւի։ Վաղրաքիի ամրոցը անթնատ մնայած է-
սականներ զրուեր են եղեր Գլազովէի մօ-
տակայքը։ Թիւրքական ամրոցների լու-
սարձակները ծովը կը լուսանարեն ամրոցի
ղիշերը։

ՌՈՒՍ ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ ՎՈՍՓՈՐԻ
ՄՕՏ

Պետրոգրադէն կը հեռագրեն մարտ
20ին. «Պաշտօնապէս» կը հաստատու-
ւի թէ ռուս նաւատորմը մօտեցած
է Վոսփօրի արեւմտեան ծովափըին։
Այդ լուրը մեծ երկիւղ պատճառած
է Կ.պօլսի մէջ, »

ԹԻԻՐՔԱԿԱՆ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՄԻՋ

Ջուղայէն կը հեռագրեն մարտ 21ին.
Թիւրքիաի հիւպատոս Քաղըպ
պէյ, 70 ասքերաների գլուխն ան-
ցած, յարձակեցաւ Ուրմիաի ամե-
րիկեան միսիոնարների տան վրայ
ուր 15.000 օրթուտքս քրիստոնեայ-
ներ ապաստանած էին. հիւպատոսը
տունէն դուրս հանեց 3 քահանայ և
2 տարիաւազ որոնք փողոյները պը-
տըտցունելով և անոնց վրայ նախա-
տինքներ տեղադրով անդթօրէն ծեծել
տուաւ. Թիւրք հիւպատոսը միսիո-
նարների տան բակին մէջ կախազան
մը կանգնել տուաւ, միսիոնարները
կախելու համար:

Տ. Այէն, ամերիկացի միսիոնարը,
որին շատ նեղութիւններ տը-
ւած էին, յաջողեցաւ երկու պատ-
ւիրակ զրկել Սաւմատ, խնդրելու
համար որ ռուս զօրքեր դան պաշտ-
պանել քրիստոնեայները որոնք
անկարող է ալ պատուարել միսիո-
նարութիւնը:

ՏԵՂԱԿԱՆ

« Բառիզալ » օրաթերթին մէջ կը
կարդանք որ Մարտէյլ ապաստանած
80 օտմանեան հպատակներ, որոնք
լինուոր լինելու վիճակին մէջ (mobili-
sable) կը գտնուին և որոշ արհեստ
ու գործ մը չունին այստեղ, երկու-
արթի առաւօտ ժամը 11 1/2-ի շոգե-
լաւքի դնացքով և դասակ մը զօր-
քերի հսկողութեան տակ ճանբայ
հանուած են դէպի Ֆրիկօլէ: Այսինք
հանապարհի շինութեան զոնապան
շխատանքների պիտի յառկայուին
հարաւքոնի շրջանակին մէջ:

Տէտէպաճէն կիմացունեն որ Միգրիանուպոլի (Էտիքնէ) պատեւ. բազմական ատեններ լրտեսութեան մեղադրանքով մահի դատապարտուել է 7 յունահայտականներ և 3 պուլկարներ: Մահապատիւն անմիջապէս գործադրուել է:

— Լոնտոնի օրաթերթերին ուղղուած հեռագիր մը կըսէ որ Գերմանացիներն այն կարծիքն ունին թէ Կ.պօլիսը չպիտի կրնայ դիմադրել զանազակցներին, չնայելով վերջերս շինուած բոլոր ամրութիւններին: Ամեն օր նորանոր ձերբակալութիւններ կը կատարուին, վախճալով թէ խռովութիւններ պիտի ծագին: Անցած շաբաթ 400 հայեր բանտարկուեցան:

ՀԱՄԵՐՈՊՈԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Պատերազմի Աստուածը Գերմաններին դէմ բարկացած նորէն սկսել է երես դարձունել անոնցմէ: Թէ՛ արևմտեան և թէ՛ արևելեան ռազմադաշտերին վրայ Գերմանները պարտութիւններ կրելով կը ստիպուին յետ քաշուիլ:

Ռուսները մեծ յաջողութիւններ սկսած են տանիլ: Կարծես դարունը նոր ոյժ և նոր կենք բերաւ իրենց: Ոչ միայն յետ կը մղեն Գերմանները ռուսական Բոլոնիայէն, այլ և յեղակարծ ու արագ յառաջ խաղացուով մը մտած են այժմ Արևելեան Բրուսիայի հիւսիսային ծայրագուտները, այն պէս որ Գերման զօրքերը ծանր կորուստներ և խուճապի մատնուած, կանապարհն փախչիլ յաջողական Ռուսերի առջևէն: Այդ երկրամասի մէջ գտնուած շատ մը զինուորի և քաղաքների տիրած են այժմ Ռուսները:

Ռուսերն Աստրիայի մէջ ալ մեծ յաջողութիւն մ'ունեցան: Բրգէմիւլ բերդաքաղաքը որ ամրաներէ ի վեր պաշարուած կը դիմադրէր, մարտ 22ի առաւօտ անձնատուր եղաւ Ռուսերին: Վերջերս բերդապաշտ զօրքերի մէկ բաժինը յունահայտական փորձ մ'ըրաւ ռուս բանակը ձեղքելով դուրս ելնելու, բայց իր 3/4 մասը կորսնցուց և 107 սպայ, 3,954 զօրք ու 16 միգրայտեղ ինկան Ռուսերի ձեռքը: Բրգէմիւլի այժմ անձնատուր եղող զօրքերի թիւը 100.000էն աւելի կը լինի: Այդ քաղաքն առնուելով, 150.000 ռուս զօրքեր որոնք անոր պաշարման յատկացուած էին, ազատ կը լինին այժմ ուրիշ ճակատամարտների յատկացուելու: Դէպի Կրագովի և Հունգարիա տանող ճանքան հարթուած է այժմ: Ռուսախուժեան մեծ ցոյցեր եղած են Պետրոգրադի մէջ, Բրգէմիւլի առնուելուն առթով:

Արևմտեան ռազմադաշտին վրայ ալ զանազակց զօրքերը Պէլժիգէն և Ֆրանսիայի սահմանակից գրաւուած մէկ փոքրիկ մասէն հետզհետէ կը վտարեն Գերմանները, որոնք իրենց պարտութեան վրէժը յունահայտաբար լուծելու կենեն: Շաբաթ օր մի քանի օդանավներ գիշերային նորէն Փարիզի վրայ եկած և ռուսներ նետած էին, հանգարտ բնակիչներ սպաննելու համար: Մէկ մարդ մեռած և մի քանիներ վիրաւորուած են: Զգուշութիւններ ձեռք առնուեցան այդպիսի զէպքերի կրկնութեան դէմ:

Հին Տոմար Նոր Տոմար

ՅՈՒՆԻՍ ՅՈՒՆԻՍ

- 1 Դ. Վանդուշի բանտին Պասթիլի որ ի Փարիզ (1789) և սկիզբն մեծի Յեղափոխութեան Ֆրանսացւոց որք տօնեն զայս օր իբրև գտն ազգային (Fête Nationale):
- 2 Ե. Ս. Եսայեայ մարգարէին:
- 3 Ուր.
- 4 Դ. Թագէտի առաքելոյն մերոյ և Սանդիստոյ կուսին:
- 5 Դ. Կիր.
- 6 Բ. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին և 45 վկայիցն և կուսանացի Յուստինեայ, Եւփիմեայ և Քրիստինեայ:
- 7 Դ. Աթանազիոսեայ եպիսկոպոսին և տասն աշակերտաց նորին և հինգ վկայիցն:
- 8 Դ. Ե. Նախագարցն Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Ենովքայ, Ենովսայ, Նոյի, Մեքիսեդեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Թադմայ, Բովսեփայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Եսուայ, Սամուէլի և այլոց նախագարց:
- 10 Ուր. Տ. Տարեդարձ վերահաս տատութեան Օսմանեան Սահմանադրութեան (1908):
- 11 Ե. Որդւոց և թոռանց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի մերոյ, Աբիստակի, Վրթանիսի, Եսուկան, Գրիգորիսի և Գանիէլի:
- 12 Դ. Կիր.
- 13 Բ. Մակարայեցւոցն Եղիազարու քահանային և Շամունեայ և Եօթն որդւոց նորայ:
- 14 Դ. Երկոտասան փոքր մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ամովսայ, Միքիայ, Բովսեփայ, Աբդիու, Նաուայ, Ամբակումայ, Բովնանու, Սոփոնեայ, Անգեայ, Զաքարիայ և Մաղաքիայ:
- 15 Դ.
- 16 Ե. Սոփիայ և երկու գտներացն Պիտոսի, Էլպիսի և Ագապեայ:
- 17 Ուր. Տ. Է. Լի. Ի. Էյ. ամի պահուր. Սամ. Էյ. (Սկիզբն աւուրց Շնիկ աստեղն):
- 18 Ե. Պետրոսի հայրապետին, Վրասայ եպիսկոպոսին և Աբիստոյ մայրաւաղին:

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 1 Դ. Կիր.
- 2 Բ. Անտոնի ճգնաւորին:
- 3 Դ. Թէոդոսի թագաւորին և Եօթն մանկանցն Եփեսոսի:
- 4 Դ.
- 5 Ե. Կիրակոսի և մօրն Յուդիտայի:
- 6 Ուր. Տ. Ա. Սոքրի Էյ. Եմի պահուր. (Վերջ աւուրց Շնիկ աստեղն):
- 7 Ե. Աթանասի և Կիրիլի հայրապետացն:
- 8 Դ. Կիր.
- 9 Բ. Վահանայ գողթնացւոյն և վկայիցն Գորգիոսի, Պողոթոսի և Գրիգորիսի:
- 10 Դ. Տրիփոնի, Պարսամայ և Ուսիփոսի ճգնաւորին:
- 11 Դ.
- 12 Ե. Եւգենեայ կուսին և հօր նորա Փիլիպպոսի և մօր նորա Կոզմայ և երկուց եղ-

(1) Տեսնել նախորդ ամիսներին համար (1915 փետրվարէն սկսած) Արմենիայի 29, 30, 31, 32 և 33 թիւերը:

բարցն Սերգեայ և Ապիտոնի և երկուց ներքինեացն:

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 1 Ե. Գրիգորի Աստուածաբանին:
- 2 Դ. Կիր. Լանց. Կ. Երափոխութեան Ս. Աստուածածնի (Assomption):
- 3 Բ. Վ. Կայիցն Եւգենիոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւլասայ:
- 4 Դ. Անդրէի զօրավարին և բանակի նորին և Կալինիկոսի և Դոմեստայ վկայիցն:
- 5 Դ.
- 6 Ե. Անդրիանոսի և Կնոլ նորա Անատոլայ, Թէոդորոսի և Եւսթիւրոսի վկայիցն:
- 7 Ուր.
- 8 Ե. Նիքիտոսի Ս. Ժողովոյն 200 հայրապետացն:
- 9 Դ. Կիր. Բարեկենդան Աստուածածնի պահոց:
- 10 Բ.
- 11 Դ. Ըստ Տոմարի մերոյ Նաւասարդ, և Տարեմուտ ՈՅԿԵ (1365) Թուականին Հայոց ըստ Յայսմաւուրաց:
- 12 Դ.
- 13 Ե.
- 14 Ուր.
- 15 Ե. Տօն Շողակաթի Ս. Էլմիածնի, ըստ տեսեան Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին:
- 16 Դ. Կիր. Վերափոխութեան Ս. Աստուածածնի: (Չկնի Ս. Պատարագի՝ օրհնութիւն խաղողոյ):
- 17 Դ. Բ. օր Վերափոխման: Յիշատակ մեռելոց:
- 18 Դ.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

- 1 Դ.
- 2 Ե.
- 3 Ուր.
- 4 Ե.
- 5 Դ.
- 6 Ե.
- 7 Դ. Յովակիմայ և Աննայի՝ ճնողաց Ս. Աստուածածնի և Կանանցն Իւղարբերից:
- 8 Դ.
- 9 Ե. Երեմիայ մարգարէին:
- 10 Ուր.
- 11 Ե. Առաքելոցն Թովմայի, Յակոբայ և Շամունի:
- 12 Դ. Կիր. Կիւս զօտոյ Ս. Աստուածածնի:
- 13 Բ. Ստեփաննոսի Ունեցւոյն և վկայիցն Գոհարինեայ, Թամիզոսի, Տուքիկոսի և Ռատիկոսի:

ՕԿՏՈԲԵՐ

Ս. Զ. Գ.

Մեր ընթերցողների դիւրութեան համար կը տեղեկացունենք որ Մարտիլի մէջ Արմենիան հասով կարելի է ստանալ, Արմենիայի գրասենեկէն զատ, նաև Տիար Գ. Շահալամանի վաճառատան մէջ (15, rue Longue-des-Capucins):

ՕԿՏՈԲԵՐ ԳԻՐԲԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերը, որոնց արժէքները նշանակուած են իրենց առջև:

Մարտիլէն դուրս զրկելու ճանապարհածախքը գնողին վրայ է. ուստի հաշի դիւրութեան համար կը նշանակենք թէ՛ Մարտիլի մէջ ծախուելու գիները և թէ՛ փոստով ուրիշ քաղաք զրկուելու գիները: Այս վերջինները փակագծի մէջ գրուած են են: Արժէքը կանխիկ չստացւած գիրք չըրկուի: Արձանագրուած (recommandé-registré) ծրարով ստանալ ուղղորդել պէտք է 25 ամիսի աւելի չըրկեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 քիլօնէն աւելի պէտք չէ կշռէ:

Մ. Վարժապետեան. ՅՈՒՆԻՍ ԶԻՅ. ԹՈՒՆԻ պատկերադրոյ (յաթակաղ) 5 ֆրանք: (Մարտիլէն դուրս ճանապարհածախքով 5 ֆր. և 60 սնդմ): Զ. Գ. Մեքիսեդեկեան. ԳԻՐԲ Կամ յօդ. ւած ԳԻՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԵՍԸ. Յուսի. ւած՝ ԳԻՐԲ ԿԱՐԴԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԵՍԸ. Գին 1 ֆր. 40. (ճ. 1 ֆր. 50 ս): Զ. Գ. Վ. Գալիփեարեան. ՊԱՏԵՐԱԶՄ. ԹԻՒՆ ՀԱՅ ԼՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ. Հատոր Ա. Ի սկզբանէ հայ լրագրութեան (1794) մինչև 1860. (Մէկ լուստ. տիպ պատկերով): Վիէնա. 1893. 2 ֆր. և 50 սնդմ. (2.70): Զ. Երեմեան. ՊԱՏԵՐԱԶՄ. Արձակ քնար. 1909-1913 (Ատուշան ծածկանունով զանազան թերթերի մէջ Զ. Ո. Երեմեանի բանաստեղծական սոսի գրածներէն ընտիր հաւաքածոյ մ'է 230 երեսներէ բաղկացած և գեղեցիկ թղթի վրայ տպագրուած) 4 ֆր. (4.30) Զ. Ա. Գոնտարեան. ՆՈՐ ԸՆԹԵՐԵՍ. ԲՆ Նախնիսի և երկրորդական գիրքաց համար. ՈՅԿԵՍԸ. Մասն Ա. Վեհեթիկ 1913. (Ընտիր հատուածներ պարունակող պատկերադրոյ (գիրք մ' ընթերցանութեան համար. Գին 1,20 (1,40): Նայի Մաս Բ. (ՈՅԿԵՍԸ և Նոր Ընթերցարանի) այս Բ. մասը 320 երեսներէ բաղկացած ստուար հատոր մ'է որ կը պարունակէ զանազան զբոսական գրքի արգիւններէն ընտիր հատուածներ ընթերցանութեան համար, ոտանաւոր կամ արձակ, և զարգարուած է բազմաթիւ գեղատիպ պատկերներով, ոմանք գունաւոր, շատերն ալ կը ներկայացունեն հայկական դէպքեր և հետաքրքրաշարժ տեսարաններ: Ոչ միայն գիրքաց կաններ և համար ընտիր ընթերցարան մ'է, այլ և գրական ճաշակ ունեցող ամէն անձի ընթերցման յանձնարարելի: Գին 2,35 (ճ. 2.70)

Գեորգ-Մեսրոպ. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵՆ ՄՈՒՏԲԵՆ Ի ՀԱՅՍ Գրիգոր Լուսաւորչէն առաջ, (Բնական ուսումնաւորութիւն), Գին 1 ֆր. 25 (1,35): Գեորգ-Մեսրոպ. ՈՒՐԱ ԱՐ ՏՈՒ ԿԱՍ Հայաստանի նախարարիները և իրենց քաղաքակրթութիւնը (Բնական ուսումնաւորութիւն): 2,50 ֆր. (2.75)

ՏԵՕԲԵՆ—ՆՄԵԱԳԻՐ Մ. ՓՈՐՔՈՒՆԳԱԼԵԱՆ ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերն Տպարան Մ. Փորթալպեանք Le Gérant: François CARRIERE. Marseille. — Imprimerie du Midi